

PITANJA I ODGOVORI

JOŠ O SKLANJANJU VLASTITIH IMENA

Pišući, pod naslovom Katar (Jezik, br. 2. – 3., 2024.), o nedoumici u vezi s genitivom nekih vlastitih imena, spomenuo sam hrvatskoga prevoditelja Svetoga pisma J. Fućaka, napomenuvši da ime namjerno pišem samo početnim slovom da ne otvaram novo pitanje. A sada bih otvorio upravo to novo pitanje: Kako je genitiv od imena *Jerko*? Poći ću od jednog konkretnog primjera. U sredini u kojoj se krećem bio je jedan nositelj imena *Miro*, rodом s otoka Paga. Njegovi sumještani nemaju nikakve nedoumice, za njih je genitiv *Mira*. No slučajno sam saznao da je nominativ toga imena u njegovu rodnom kraju *Miro* pa bi i genitiv trebao biti *Mira*, kao *Mirko*/*Mirka*, *Mârko*/*Mârka*, no kad je *Miro* došao u Zagreb, postao je *Miro*, a genitiv *Mira*. To me je podsjetilo na jednu lokalnu praksu. U jednom hercegovačkom selu, a možda i šire, postoje neka specifična imena. Spomenut ću samo tri: *Mirko*, *Stânko* i *Zdrâvko*, a genitiv je *Mirke*, *Stânke* i *Zdrâvke*. Nitko ondje – bio star ili mlad, pismen ili manje pismen – ne će reći drukčije te se ta imena doživljavaju kao imena različita od *Mirko*, *Stânko* i *Zdrâvko* (ta imena ondje zapravo i ne postoje), a nositelji onih prvih imena ne bi se prepoznali pod ovim potonjima.

Vratimo se početnom pitanju: Kako je genitiv imena *Jerko*? Stanovnici spomenutog hercegovačkog sela rekli bi bez oklijevanja: *Jérke*. Mnogi bi u tome vjerojatno prepoznali lokalizam, no i u standardnom jeziku ima vrlo mnogo imena toga tipa, gdje je takav genitiv sasvim običan: *Anto*/*Ánte*, *Bóro*/*Bóre*, *Bóžo*/*Bóže*, *Ćiro*/*Ćire*, *Drágo*/*Dráge*, *Gígo*/*Gíge*, *Ívo*/*Íve*, *Józo*/*Józe*, *Krêšo*/*Krêše*,

Lóvro/*Lóvre*, *Máto*/*Máte*, *Niko*/*Nike*, *Péro*/*Pére*, *Ráfo*/*Ráfe*, *Stípo*/*Stípe*, *Tómo*/*Tóme*, *Vjéko*/*Vjéke*, *Vládo*/*Vláde*... Spomenuti lokalizmi (*Mirko*, *Stânko*, *Zdrâvko*; *Miro*) vrlo su dosljedni: naglasak u nominativu određuje naglasak u kosim padežima.

Mnogo je manje imena toga tipa na kojima bismo zastali pitajući se kako je njihov genitiv. Evo nekih od njih: *Brúno*, *Jérko*, *Miro*, *Nino*, *Zvónko*... Ako su ta imena različita od onih prije navedenih, u čemu je razlika? Ili je možda riječ samo o navikama?

U prezimenima su nedoumice s naglaskom još češće i nepoznanica je više. Dobro je što Hrvatski enciklopedijski rječnik (2002.) prezimena donosi s naglaskom, no nezgoda je u tome što određeno prezime u drugom kraju može imati drukčiji naglasak. Pitanje naglaska prezimena javnih osoba još je složenije. Govornici najčešće i ne provjeravaju naglasak, nego reknú kako im se čini, a nosioci pojedinog prezimena redovito ne ispravljaju. Za hrvatska prezimena postoje dva dobra pomagala: Hrvatski prezimenik (priredili Franjo Maletić i Petar Šimunović) i Enciklopedija hrvatskih prezimena (glavni urednik Siniša Grgić, zamjenik glavnoga urednika Damir Boras), ali na žalost ni jedno ni drugo ne donosi prezimena s naglaskom. Mnogo je funkcionalniji u tom pogledu Hrvatski mjesni rječnik (glavna urednica Nataša Bašić), koji za sva hrvatska naseljena mjesta donosi, među ostalim, nominativ i genitiv s mjesnim i standardnim naglaskom. Je li što slično moguće za hrvatska osobna imena?

Petar Bašić

basicp11@gmail.com

<https://doi.org/10.22210/jezik.2025.72.04>